

Projektowanie baz danych za pomocą narzędzi CASE

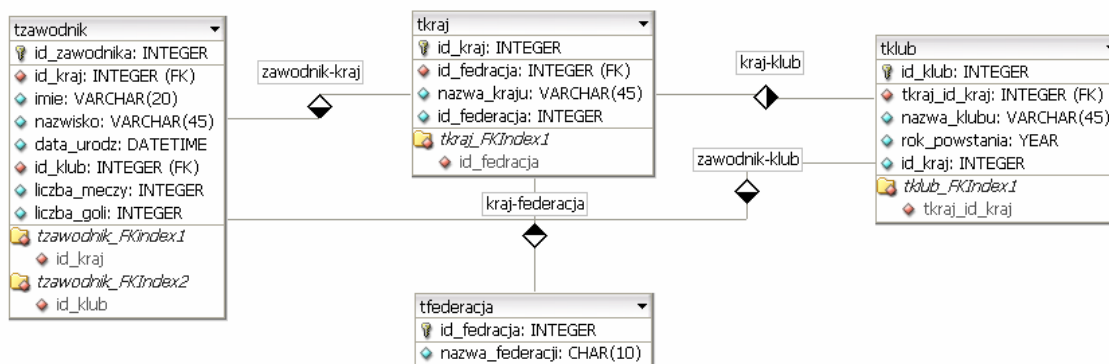
Metody tworzenia systemów informatycznych w tym, także rozbudowanych baz danych są komputerowo wspomagane przez narzędzia **CASE** (*ang. Computer Aided Software Engineering*). Dzięki narzędziom CASE, proces tworzenia systemu staje się o wiele krótszy pociągając za sobą mniejsze koszty. Ponadto narzędzia CASE zapewniają wyższą jakość tworzonego systemu. Narzędzia CASE zawierają w sobie inżynierię dwustronną: ***inżynieria do przodu*** oraz ***inżynieria wstecz***. Inżynieria do przodu jest niczym innym jak generacją kodu na podstawie modelu. Inżynieria wstecz to proces analizy oprogramowania, którego celem jest odtworzenie projektu i specyfikacji. W tym procesie program nie ulega zmianie. Kod źródłowy oprogramowania jest zwykle dostępny i stanowi daną wejściową dla procesu inżynierii wstecz. Celem inżynierii wstecz jest określenie projektu i specyfikacji systemu na podstawie kodu źródłowego.

Przykładem tego typu narzędzia jest program **DBDesigner4**. Jest to system wizualnego projektowania, modelowania i tworzenia baz danych. Program jest w całości darmowy i można go pobrać ze strony internetowej: <http://fabforce.net/index.php>. DBDesigner4 jest w wersji zarówno dla systemu Windows jak i Linux.

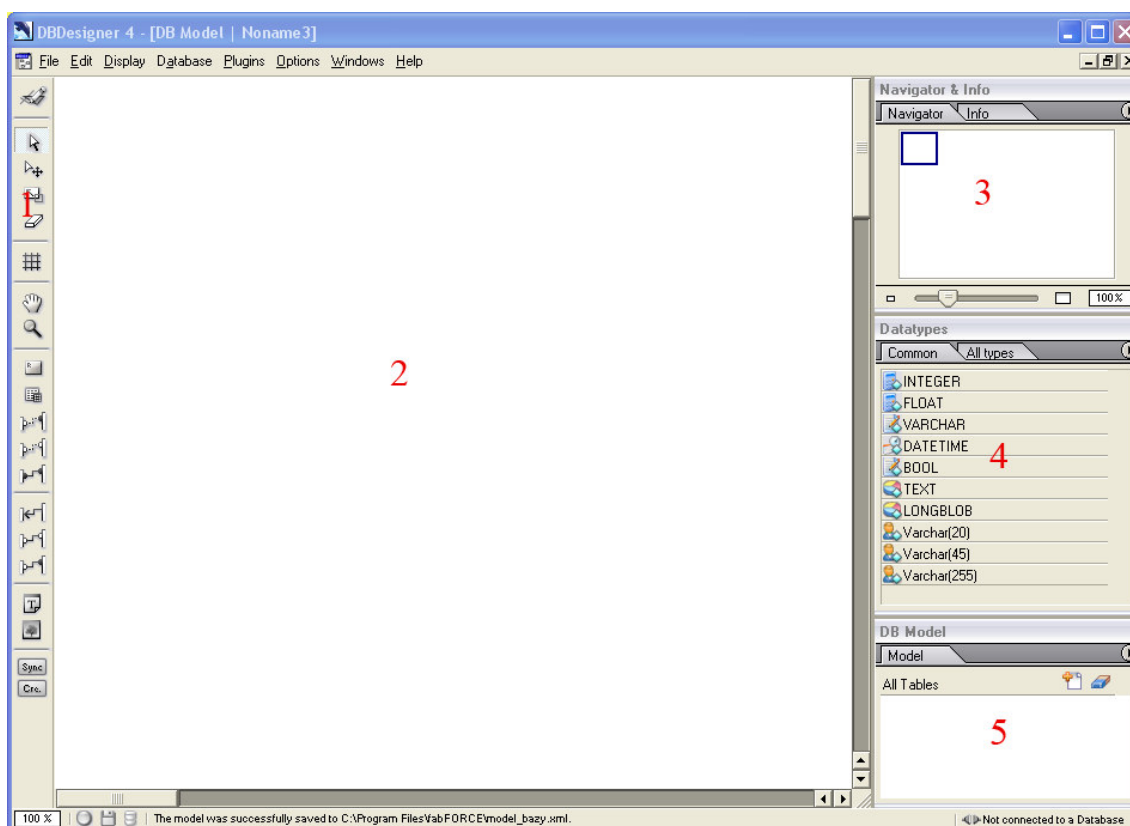
Pierwsza część ćwiczenia będzie pokazywała zastosowanie inżynierii do przodu, gdzie na podstawie diagramu ERD zostanie zaprojektowana baza danych a następnie wygenerowany zostanie kod źródłowy tej bazy w postaci skryptu SQL-a. Druga część będzie polegała na zastosowaniu inżynierii wstecz.

1. Projektowanie bazy danych za pomocą DBDesigner4.

Do modelowania danych wykorzystuje się tzw. diagramy związków encji (*ang. Entity Relationship Diagrams, ERD*). Podstawowymi pojęciami tego modelu są: encja i związek. Encja jest reprezentacją obiektu świata rzeczywistego identyfikowana za pomocą unikalnej nazwy i posiadająca pewne dla siebie charakterystyczne cechy. Przykładem encji może być np. osoba (wraz z cechami: imię, nazwisko, adres, numer PESEL). Relacje pomiędzy encjami ilustruje związek. Do najważniejszych cech związku należą unikalna nazwa oraz liczebność (1:1, 1:N, N:M). Celem tej części ćwiczenia będzie stworzenie diagramu ERD według schematu pokazanego na rysunku 1.

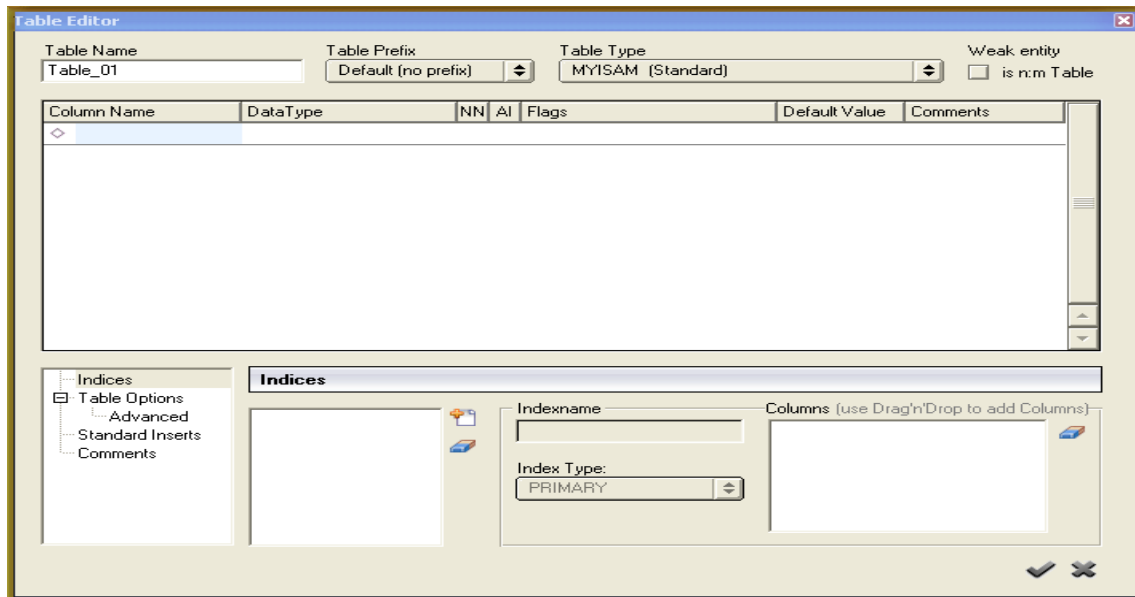
Rysunek 1. Diagram ERD przykładowej bazy danych.

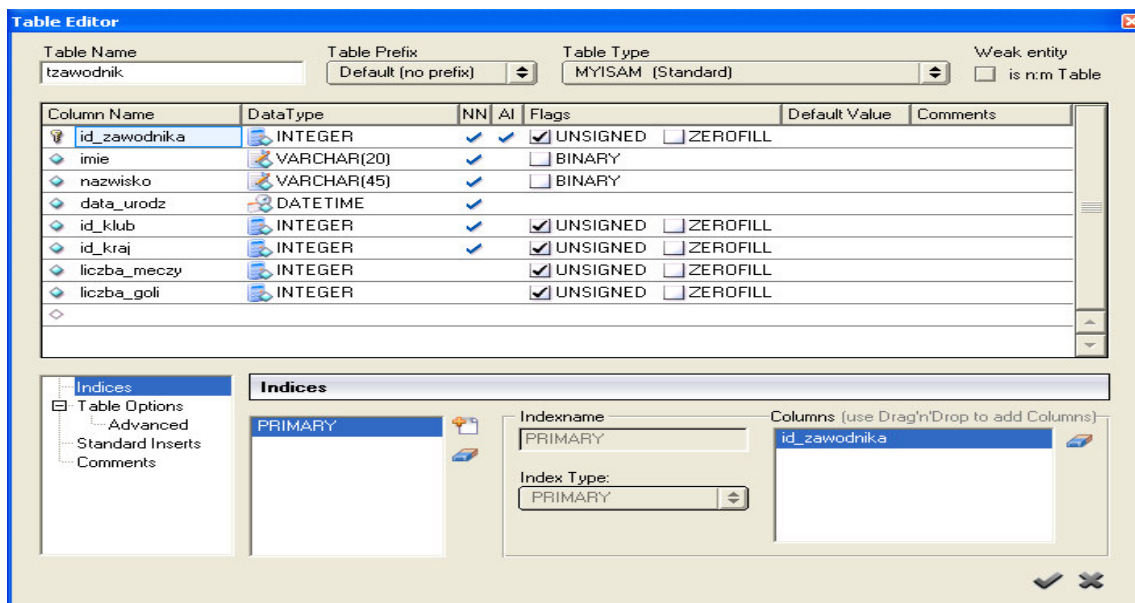
Rysunek 2. Główne okno aplikacji DBDesigner4.

Główne okno programu **DBDesigner4** składa się z 5 obszarów: 1 - pasek narzędzi, 2 – obszar roboczy, 3 – okno nawigacji i informacji, 4 - okno typów danych, 5 – okno bieżącego modelu bazy danych.

Pracę z DBDesigner4 zaczynamy od utworzenia nowego projektu opcją *File* → *New*. W celu dodania nowej tabeli do projektu wybieramy z paska narzędzi ikonę i klikamy na obszar roboczy. Kolejnym krokiem będzie edycja nowo utworzonej tabeli, w tym celu podwójnie klikamy na tabelę w obszarze roboczym. Efektem tego będzie pojawienie się okna edytora tabeli (rysunek 3). W edytorze wprowadzamy nazwę tabeli *tzawodnik* i kolejno kolumny tej tabeli zgodnie z tym, co jest pokazane na rysunku 4.

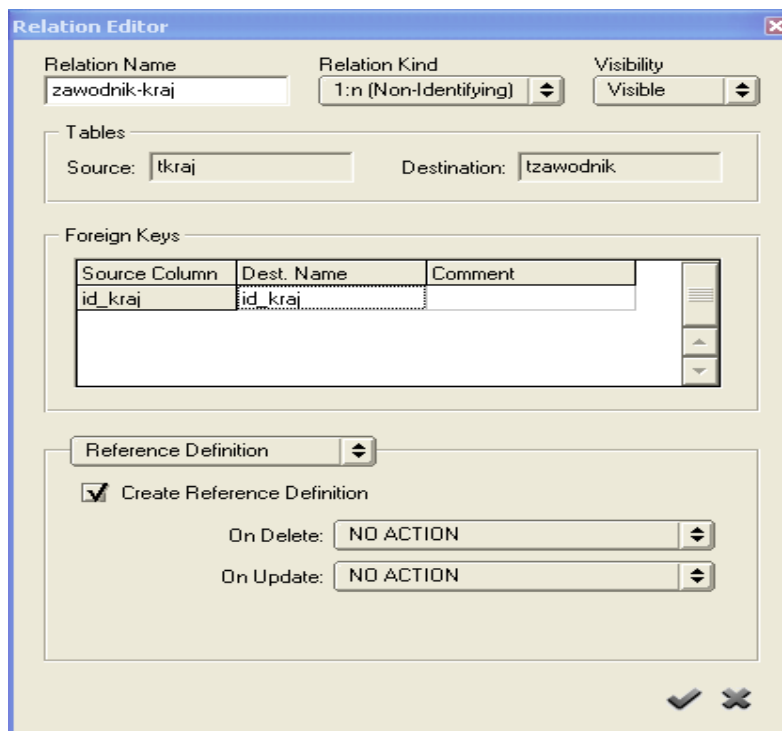
Rysunek 3. Okno edytora tabeli.

Rysunek 4. Edytor tabeli - kolumny tabeli *tzawodnik*.

Program DBDesigner4 jest na tyle sprytny, że potrafi sam automatycznie wydedukować, że pierwsze pole tabeli powinno być kluczem głównym i mieć włączoną auto-inkrementację. W podobny sposób postępujemy z pozostałymi tabelami: *tkraj*, *tklub*, *tfederacja*.

Po utworzeniu wszystkich niezbędnych tabel wchodzących w skład projektowanej bazy danych pozostaje nam powiązać je relacjami. DBDesigner4 obsługuje wszystkie spotykane w bazach danych relacje: jeden do jednego (*1:1*), jeden do wielu (*1:N*) oraz wiele do wielu (*N:M*). Każda z nich jest w pełni konfigurowalna: możemy wpłynąć na nazwy pól, etykiety oraz zachowanie się relacji w trakcie np. usuwania rekordów.

Przystąpmy do utworzenia relacji pomiędzy tabelami *tzawodnik* oraz *tkraj*. W celu dodania relacji *1:N* z paska narzędzi wybieramy ikonę (zaraz pod ikoną *Nowa tabela*). Gdy narzędzie jest aktywne klikamy najpierw w tabelę *tkraj*, następnie w tabelę *tzawodnik*. W efekcie uzyskamy połączenie pomiędzy tabelami w postaci linii reprezentującej relacje typu *1:N*. Ponadto w tabeli *tzawodnik* pojawiło się pole o nazwie *tzawodnik_FKIndex1* będące kluczem obcym (*FK*). Teraz przystąpimy do edycji relacji, podwójne klikamy na utworzoną linię. Efektem tego będzie pojawienie się okna edytora relacji (rysunek 5).

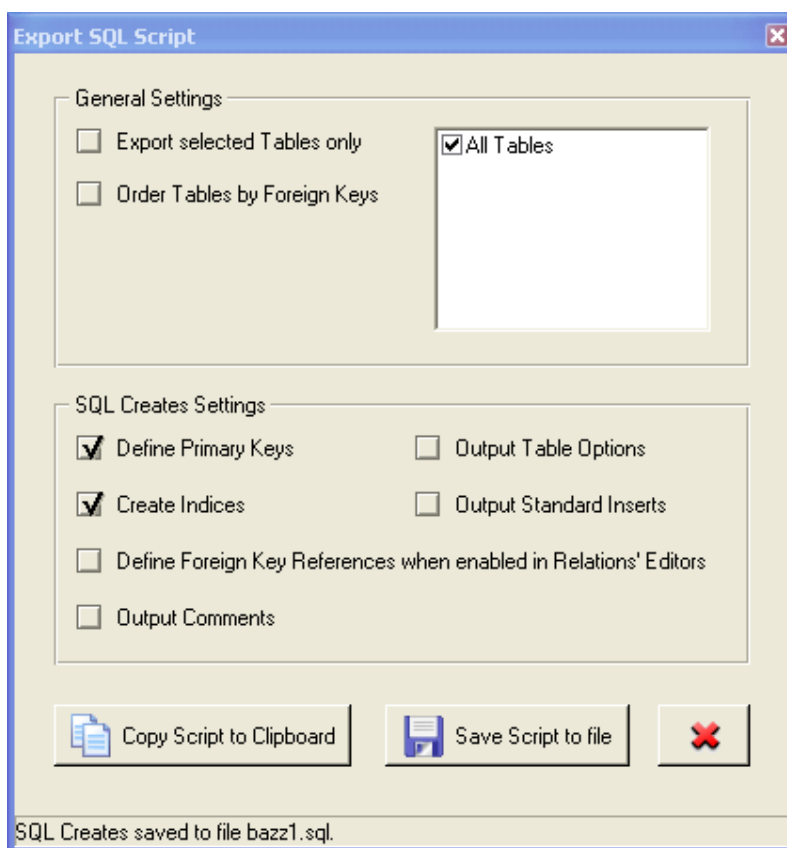

Rysunek 5. Okno edytora relacji.

Nadajemy relacji nazwę „zawodnik-kraj” i zmieniamy nazwę „Dest. Name” na *id_kraj*. Zatwierdzamy wprowadzone zmiany przyciskiem OK. Teraz pozostaje nam zdefiniować pozostałe relacje 1:N w podobny sposób:

- kraj – klub (klikamy najpierw na tabelę *tkraj*, następnie *tklub*),
- zawodnik – klub (klikamy najpierw na tabelę *tklub*, następnie *tzawodnik*),
- kraj – federacja (klikamy najpierw na tabelę *tfederacja*, następnie *tkraj*).

W końcowym efekcie uzyskamy rezultat taki jak na rysunku 1. Zapisujemy nasz projekt do pliku opcją *File* → *Save*. Tak zaprojektowaną bazę danych możemy za pomocą DBDesigner4 wyeksportować do skryptu SQL-a tworzącego wszystkie tabele. Z menu *File* wybieramy *Export* → *SQL Create Script* pojawi się nam okno, w którym zaznaczamy opcje tak jak to jest pokazane na rysunku 6.

Rysunek 6. Okno eksportu skryptu SQL.

Zapisujemy nasz skrypt naciskając „*Save Script to file*”. Teraz możemy zobaczyć wygenerowany przez nas skrypt otwierając zapisany plik w notatniku (rysunek 7).

```
CREATE TABLE tfederacja (  
    id_federacja INTEGER UNSIGNED NOT NULL AUTO_INCREMENT,  
    nazwa_federacji CHAR(10) NOT NULL,  
    PRIMARY KEY(id_federacja)  
);  
  
CREATE TABLE tklub (  
    id_klub INTEGER UNSIGNED NOT NULL AUTO_INCREMENT,  
    tkraj_id_kraj INTEGER UNSIGNED NOT NULL,  
    nazwa_klubu VARCHAR(45) NOT NULL,  
    rok_powstania YEAR NOT NULL,  
    id_kraj INTEGER UNSIGNED NOT NULL,  
    PRIMARY KEY(id_klub),  
    INDEX tklub_FKIndex1(tkraj_id_kraj)  
);  
  
CREATE TABLE tkraj (  
    id_kraj INTEGER UNSIGNED NOT NULL AUTO_INCREMENT,  
    id_federacja INTEGER UNSIGNED NOT NULL,  
    nazwa_kraju VARCHAR(45) NOT NULL,  
    id_federacja INTEGER UNSIGNED NOT NULL,  
    PRIMARY KEY(id_kraj),  
    INDEX tkraj_FKIndex1(id_federacja)  
);  
  
CREATE TABLE tzawodnik (  
    id_zawodnika INTEGER UNSIGNED NOT NULL AUTO_INCREMENT,  
    id_kraj INTEGER UNSIGNED NOT NULL,  
    imie VARCHAR(20) NOT NULL,  
    nazwisko VARCHAR(45) NOT NULL,  
    data_urodz DATETIME NOT NULL,  
    id_klub INTEGER UNSIGNED NOT NULL,  
    liczba_meczy INTEGER UNSIGNED NULL,  
    liczba_goli INTEGER UNSIGNED NULL,  
    PRIMARY KEY(id_zawodnika),  
    INDEX tzawodnik_FKIndex1(id_kraj),  
    INDEX tzawodnik_FKIndex2(id_klub)  
);
```

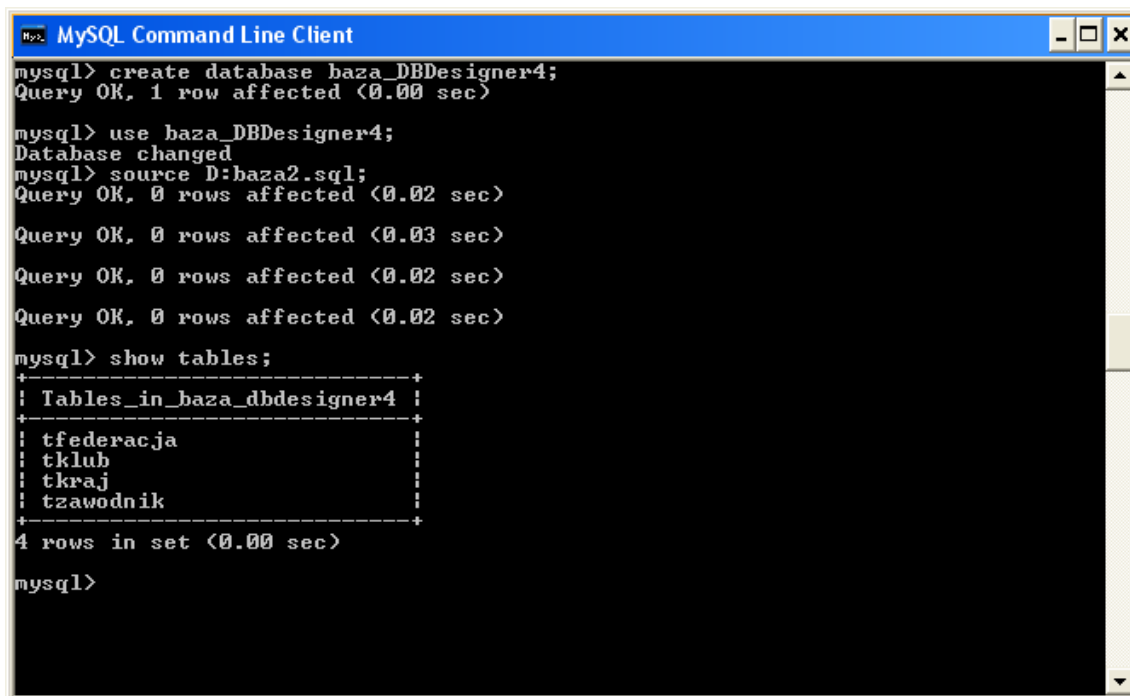
Rysunek 7. Skrypt SQL.

2. Inżynieria wstecz z wykorzystaniem DBDesigner4.

Uruchamiamy MySQL i logujemy się do niego, następnie kolejno wykonujemy polecenia:

- *create database <nazwa_bazy>;*
- *use <nazwa_bazy>;*
- *source <nazwa_skryptu>;*

gdzie *<nazwa_skryptu>* jest to nazwa naszego zapisanego skryptu z pierwszej części ćwiczenia wraz z pełną ścieżką dostępu do niego. W ten sposób załadowaliśmy nasz projekt bazy ze wszystkimi tabelami do MySQL-a.


```
mysql> create database baza_DBDesigner4;
Query OK, 1 row affected (0.00 sec)

mysql> use baza_DBDesigner4;
Database changed
mysql> source D:baza2.sql;
Query OK, 0 rows affected (0.02 sec)

Query OK, 0 rows affected (0.03 sec)

Query OK, 0 rows affected (0.02 sec)

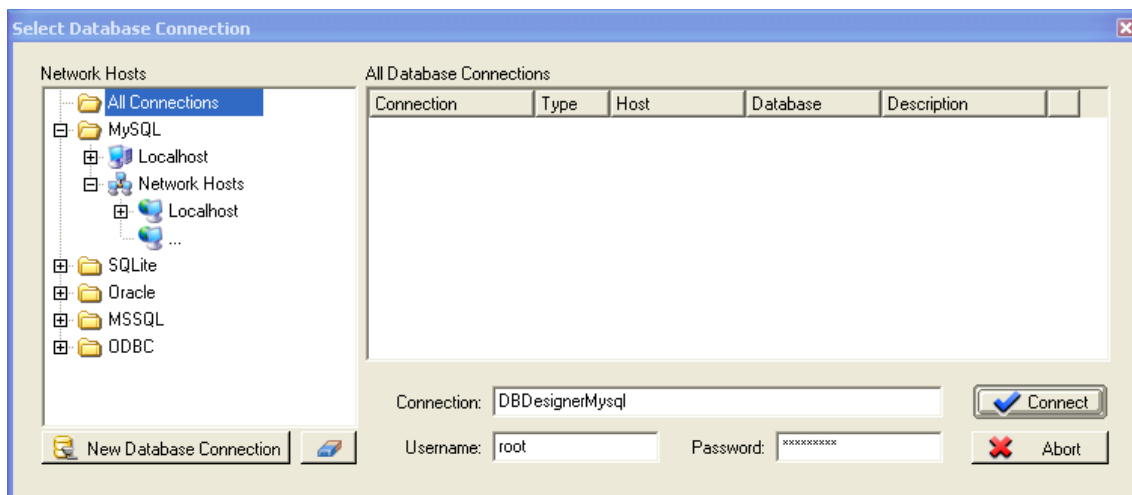
Query OK, 0 rows affected (0.02 sec)

mysql> show tables;
+-----+
| Tables_in_baza_dbdesigner4 |
+-----+
| tfederacja                |
| tklub                      |
| tkraj                     |
| tzawodnik                 |
+-----+
4 rows in set (0.00 sec)

mysql>
```

Rysunek 8. Przykład poprawnego wykonania stworzonego skryptu.

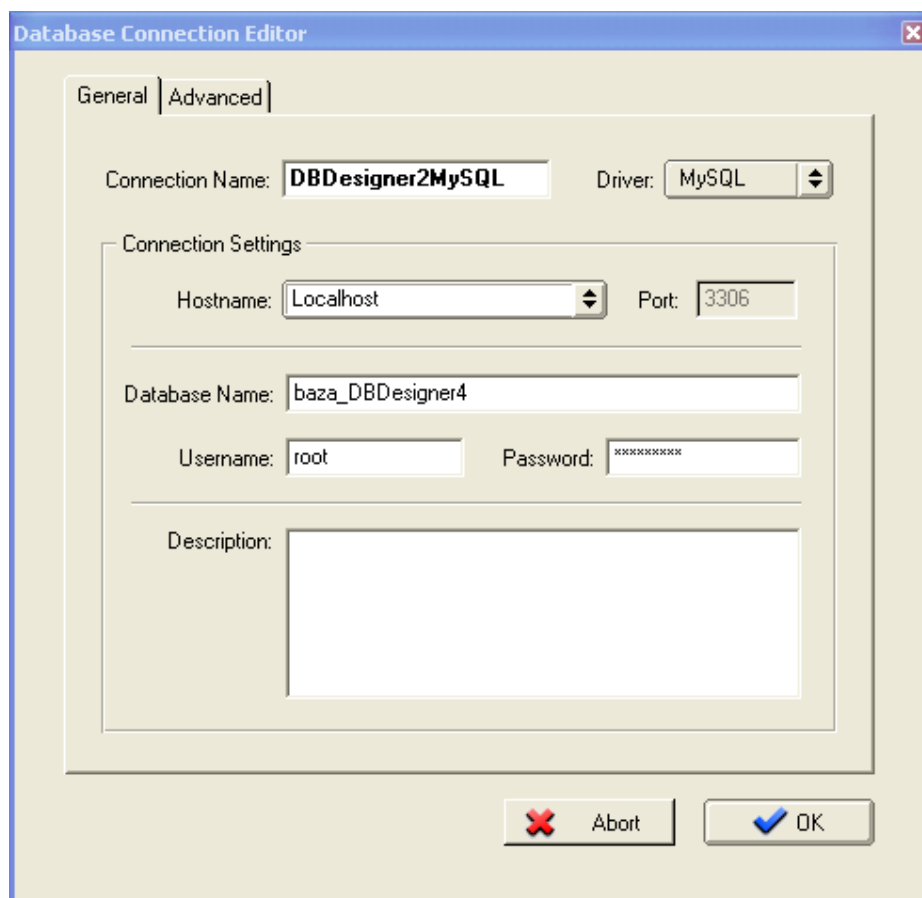
Teraz zamykamy MySQL-a, natomiast otwieramy DBDesigner4. Z menu „Database” wybieramy opcję „Connect to Database”, co spowoduje pojawienie się okna wyboru połączenia.

Rysunek 9. Okno wyboru połączenia z bazą danych.

Naciskamy „New Database Connection” powinno się pojawić nowe okno, w którym wpisujemy nazwę połączenia, ustalamy parametry tego połączenia, określamy nazwę bazy

danych, z którą chcemy się połączyć oraz podajemy nazwę użytkownika i hasło. Rysunek 10 przedstawia przykładowe ustawienia dla bazy danych o nazwie „baza_DBDesigner4”. Ustawienia zatwierdzamy przyciskiem OK. W ten sposób zdefiniowaliśmy połączenie DBDesigner4 z MySQL-em. Zamykamy pozostałe okna.

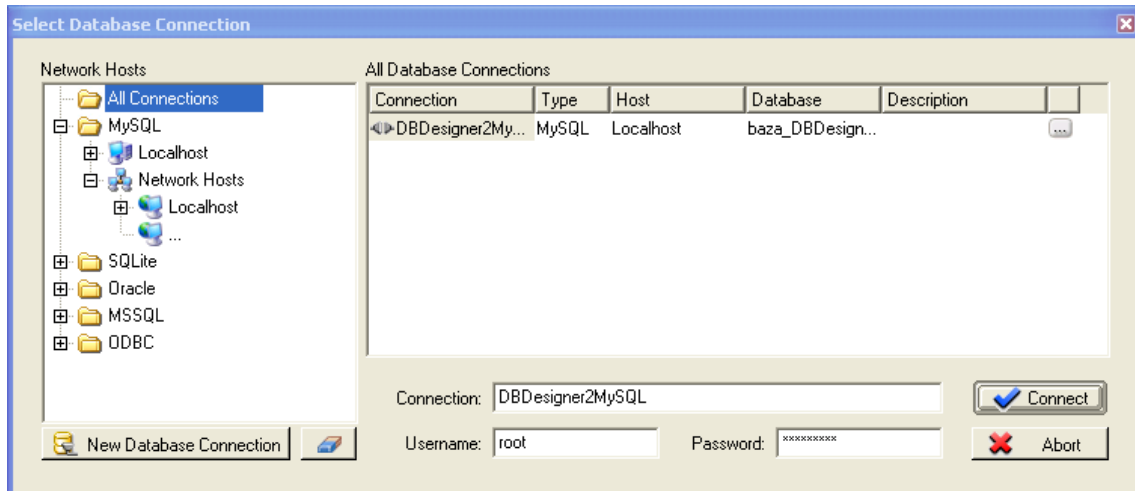
Rysunek 10. Okno edytora ustawienia połączeń.

Z menu „DataBase” wybieramy opcję „*Reverse Engineering*” spowoduje to pojawienie się okienka (rysunek 11), mamy w nim już zdefiniowane jedno połączenie, które wybieramy i naciskamy „*Connect*”. Wtedy DBDesigner4 powinien się połączyć z MySQL i z naszą bazą danych „baza_DBDesigner4”. Jeśli udało się połączyć z naszą bazą danych pojawi się okienko „Reverse Engineering” (rysunek 12), w którym zaznaczamy opcję „*Build Relations*”. W sytuacji nie połączenia się z bazą należy wykonać następujące polecenie w MySQL-u :

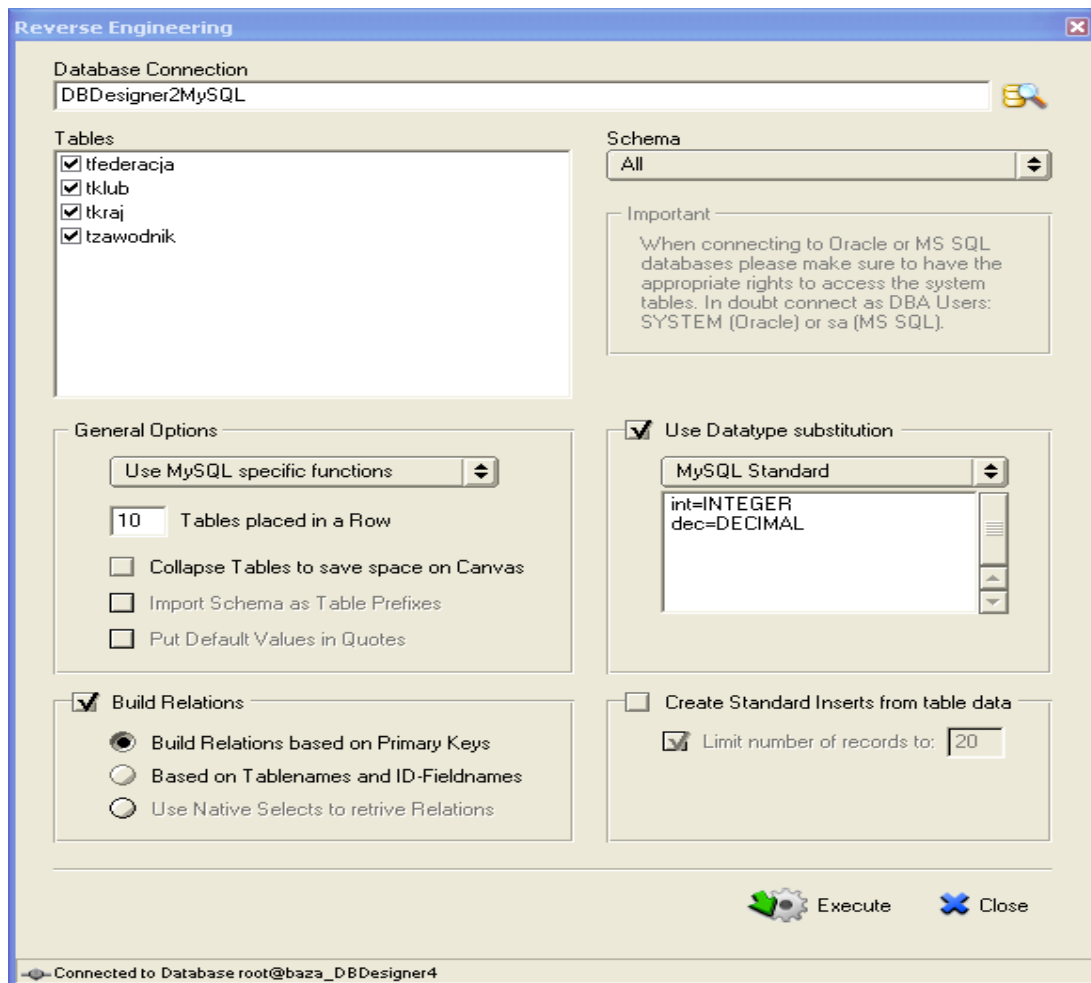
```
SET PASSWORD for <użytkownik@localhost> = OLD_PASSWORD('hasło');
```

I ponownie wybrać opcję „*Reverse Engineering*”.

Rysunek 11. Okno wyboru połączenia.

Rysunek 12. Okno Reverse Engineering.

Aby uzyskać spodziewany efekt należy nacisnąć przycisk „Execute”, czego skutkiem będzie pojawienie się modelu naszej bazy danych.

